

Tasa-arvo ei ole valmis

*Vihreiden tasa-arvopoliittinen linjapaperi -- STILISOIMATON VERSIO
Hyväksytty puoluevaltuuskunnan kokouksessa 21.9.2014*

Todellinen sukupuolten tasa-arvo on toteutettava nyt. Se on mahdollista, jos niin halutaan. Sen edistämiseksi tarvitaan tavoitteellista ja konkreettista tasa-arvopolitiikkaa, jota on tehtävä järjestelmällisesti ja jatkuvasti. Tämä Vihreiden tasa-arvopoliittinen linjapaperi käsittelee sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista niin kotimaassa kuin globaalistikin.

Vihreä feminismi on kaikkien sukupuolten tasa-arvon lisäämistä. Se pohjaa ajatukseen, että maailmassa on sukupuolittuneita ja epätasa-arvoistavia rakenteita, joita pitää purkaa. Vihreän feminismin perustana on ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten edistäminen ja toteutuminen kaikkialla maailmassa.

Vihreiden tapa tehdä tasa-arvopolitiikka on rohkeaa ja aloitteellista. Sen edistäminen vaatii muutoksia ja niistä käytävää julkista keskustelua. Kasvatus on tehokkain tapa muuttaa asenteita, mutta myös lainsäädännöllä ja julkisella keskustelulla niihin voidaan vaikuttaa.

Tehokas tasa-arvopolitiikka perustuu tutkittuun tietoon sukupuolesta ja sukupuolittuneista ilmiöistä. Tällaista tutkimustyötä on tuettava, ja tutkimustietoa hyödynnettävä osana käytännön päätöksentekoa. Sukupuolta on tehtävä näkyväksi päätösten vaikutuksia arvioitaessa niin valtion, kuntien, kuin Euroopan Unionin kaltaisilla ylikansallisilla tasolla. Kaikilla päätöksentekotasolla on otettava huomioon sukupuolen moninaisuus.

Sukupuolikäsitykset vaikuttavat yhteiskunnan rakenteissa siten, että joitain valintoja - esimerkiksi ammatillisia tai harrastuksiin tai perheeseen liittyviä - voi olla vaikea tehdä, tai niistä voi olla erilaisia seurauksia sukupuolesta riippuen. Kulttuurissamme on liian kapeita odotuksia sukupuolen ilmaisusta. Vihreät haluaa yhteiskunnan, jossa mikään sukupuoli tai sukupuolen ilmaisu ei rajoita kenenkään elämää. Sukupuolen moninaisuus ei ole mielipidekysymys, vaan arkinen tosiasia.

Jokaisella ihmisellä on oikeus valita, miten tuo ilmi sukupuoltaan ja seksuaalisuuttaan. Tämän oikeuden pitää olla lapsuudesta lähtien loukkaamaton.

Tasa-arvopolitiikkaa ei tehdä muodon vuoksi vaan siksi, että yhteiskunnassamme on vääryyksiä, jotka on oikaistava: sukupuolittuneita rakenteita, jotka on purettava. Yhtään toimenpidettä ei pidä tehdä ilman, että sen vaikutuksia käytännössä seurataan järjestelmällisesti.

Vihreä feminismi on monikulttuurista ja moniäänistä

Vihreät sanoutuu irti kaikenlaisesta rasismista, syrjinnästä, homofobiasta ja ihmisryhmien leimaamisesta. Haluamme tukea eri sukupuolten ja vähemmistöjen osallisuutta päätöksentekoon varmistamalla saavutettavuus ja pääsy päätöksenteon tiloihin sekä vihreässä toiminnassa että yhteiskunnassa yleisesti. Vihreä feminismi on kaikkien sukupuolten vapautusliike. Se tunnistaa, että sorto on puettu moniin vaatteisiin. Vammainen tai romani kohtaa syrjinnän eri tavoin kuin ei-vammainen valkoinen keskiluokkainen heteronainen. Pahimmillaan sama ihminen voi törmätä syrjinnän muuriin monesta eri syystä yhtä aikaa. On vältettävä houkutus määritellä vähemmistöjen tarpeet ylhäältä päin, vähemmistöjen puolesta. On tärkeää puolustaa esimerkiksi maahanmuuttajanaisten oikeuksia, mutta erityisen tärkeää on kysyä heiltä itseltään.

Järjestelmällistä tasa-arvokasvatusta päiväkodeista armeijaan

Kaikilla koulutusasteilla varhaiskasvatuksesta korkeakouluun tulisi laatia oppilaiden kanssa yhdessä esimerkiksi osana yhteiskuntaopin opetusta käytännön tavoitteita sisältävä, ikätason mukainen tasa-arvosuunnitelma, jonka toteutumista seurataan järjestelmällisesti. Oppiaineiden, kuten liikunnan ja terveystiedon, sukupuolijaot on purettava. Mahdolliset jaot oppiaineissa on tehtävä tarkoituksenmukaisesti, ei sukupuolen mukaan. Vapautetaan lapset olemaan omanlaisiaan.

Kuntien tulee nimetä tasa-arvovastaava tai useampia valvomaan sekä julkisorganisaatioiden, kuten koulujen, että yksityisten yritysten tasa-arvosuunnitelmia. Opettajan- ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten koulutukseen sisällytetään sukupuolisensitiivisen kasvatuksen ja syrjinnänvastaisen toiminnan opintoja. On säännöllisesti selvitettävä, pitääkö koulutuksen sisältö opetusmateriaaleineen ja opetussuunnitelmineen yllä jäykkiä sukupuolirakenteita ja rooleja, vai purkaako se niitä.

Harrastustoimintaan liittyvissä päätöksissä on aina tehtävä sukupuolivaikutusten arviointi. Kun lapsille ja nuorille tarkoitettuja harrastustoimintoja tuetaan, tuet on jaettava reilusti myös tasa-arvon näkökulmasta.

Suomessa on siirryttävä vapaaehtoiseen ja sukupuolineutraaliin asepalvelukseen. Puolustusvoimiin on sovellettava samoja sääntöjä kuin muihinkin verovaroin kustannettaviin julkisorganisaatioihin - sukupuolikiintiöineen ja tasa-arvosuunnitelmineen.

Nollatoleranssi väkivaltaan

Vihreät haluavat lopettaa kaikenlaisen ja kaikkiin sukupuoliin kohdistuvan väkivallan. Henkilökohtainen koskemattomuus on ensisijainen ihmisoikeus.

Suomesta puhutaan tasa-arvon mallimaana, vaikka Suomessa naiset kohtaavat EU:n perusoikeusviraston viime keväänä tekemän tutkimuksen mukaan EU:n maista toiseksi eniten väkivaltaa. Sukupuolittunut väkivalta on yhteiskunnassamme rakenteellinen tasa-arvo-ongelma ja vakava ihmisoikeusloukkaus: se on osoitus sukupuoleen perustuvasta syrjinnästä, jonka taustalla ovat sukupuolen valtaerot.

Suomen on ratifioitava ja toteutettava Euroopan neuvoston naisiin kohdistuva väkivallan ja perheväkivallan vastaisen yleissopimus viipymättä. Valtion on varattava riittävät resurssit sopimuksen edellyttämiin toimiin ja palveluihin, kuten kattavan turvakotiverkoston, matalan kynnyksen tukikeskusten, valtakunnallisen ympärivuorokautisen auttavan puhelimen ja lähisuhdeväkivallan vastaista työtä koordinoivan toimielimen perustamiseen. Seksuaalirikoksista ja ihmiskaupasta määrättäviä tuomioita tulee kiristää, yhdenmukaistaa alueellisesti ja nostaa tuomitsemisosuutta.

Valtion transihmisiä ja intersukupuolisia henkilöitä kohtaan kohdistama väkivalta on lopetettava. Intersukupuolisia lapsia esimerkiksi leikataan tavalla, joka vastaa sukuelinten silpomista. Kaikki lasten eiläketieteelliset ympärileikkaukset on kiellettävä.

Raiskausrikoksen tunnusmerkistöön tulisi sisältyä uhrin suostumuksen puute. Lähisuhde- ja perheväkivaltatapauksissa sovittelu on kiellettävä. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltatilanteisiin liittyvät huolto- ja tapaamisasiat tulisi käsitellä nopeutetussa järjestyksessä. Perheväkivalta tulee ottaa entistä järjestelmällisemmin huomioon päätettäessä lasten huoltajuudesta. Pari- tai lähisuhteessa väkivaltaa kokeneelle on myönnettävä oleskelulupa riippumatta avioliiton tai maassaolon kestosta.

Viranomaisten koulutuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, miten väkivallan uhreihin suhtaudutaan: esimerkiksi naisen väkivallan kohteeksi joutuneen miehen vähättely on karsittava pois. Viranomaisille on luotava sitova toimintamalli ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen ja auttamiseen, sekä ennaltaehkäisevään toimintaan. Ihmiskaupan vastaiseen toimintaan on suunnattava lisää resursseja. Myös miehiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyyn ja väkivaltaiisten naisten tukipalveluihin suuntautuvien toimijoiden rahoitus on turvattava. Valtion on tehostettava toimia, joilla puututaan sukupuolittuneeseen, erityisesti vähemmistöihin kuuluviin kohdistuvaan vihapuheeseen.

Myös miesten väliseen väkivaltaan on puututtava nykyistä vahvemmin. Pojat on poikia -mentaliteetin on loputtava ja on myönnettävä, että kaikilla miehillä iästä riippumatta on oikeus väkivallattomuuteen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen. Koulujen ja päiväkotien on systemaattisesti puututtava poikien väliseen väkivaltaan.

Seksuaalinen itsemääräämisoikeus on ihmisoikeus

Yksilöillä ja pareilla on oikeudet päättää tietoisesti ja vastuullisesti omaan seksuaalisuuteensa liittyvistä asioista. Jokaisella on oikeus nauttia seksuaalisuudesta, olla turvassa, valita vapaasti haluaako avioitua tai pysyä naimattomana sekä oikeus perhesuunnitteluun.

Kehitysvammaisten ja psyykkisesti sairaiden naisten sterilointi kolmannen osapuolen (laillisen edustajan) suostumuksella on lopetettava heti. Lähtökohtana on naisen oikeus itse päättää raskauden jatkamisesta tai keskeytyksestä ja saada sen perusteeksi asiallista tietoa ja tukea. Ehkäisyvälineiden sekä niihin liittyvien neuvonta- ja terveystalveluiden tulee olla kaikkien saavutettavissa.

Sukupuolen vahvistamisen tulee olla ihmisen itsensä päätettävissä. Juridinen ja lääketieteellinen sukupuolen korjaus erotetaan toisistaan ja juridisen sukupuolen perustaksi otetaan henkilön oma ilmoitus ja itsemääritys. Otetaan käyttöön mahdollisuus ilmoittaa juridiseksi sukupuolekseen määrittelemätön sukupuoli.

Vihreät painottaa kehityspolitiikassa ihmisoikeusperusteisuutta. Seksuaali- ja lisääntymisterveys sekä naisten, lasten, nuorten, vammaisten ja seksuaalivähemmistöjen oikeudet ovat Suomen toiminnassa tärkeitä. Naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan vastaisia toimia tulee tehostaa kansainvälisesti.

Perheoikeudet kuuluvat kaikille

Lainsäädännössä, perheiden palveluissa ja muualla yhteiskunnassa on tunnistettava ja otettava yhdenvertaisesti huomioon eri perhemuodot: perheet, joissa on samaa sukupuolta olevat vanhemmat, useampia tai vähemmän kuin kaksi juridista vanhempaa, erilaiset uusperheet, jne.

Tasa-arvoinen avioliittolaki on säädettävä viipymättä.

Transihmisten vanhemmuuden esteet on poistettava. Avoliittoa koskeva säätely tulee kattaa yhdenvertaisesti eri sukupuolta ja samaa sukupuolta olevat avoparit.

Lapselle on oltava mahdollista vahvistaa enemmän kuin kaksi juridista vanhempaa sekä tapaamisoikeus myös muihin henkilöihin kuin juridisiin vanhempiin. Isyyslakia on muutettava niin, että isällä on yhtäläinen oikeus osallistua isyyden selvittämistä koskevaan päätöksentekoon ilman tuomioistuinkäsittelyä. Byrokratian on joustettava todellisen elämän mukaiseksi: esimerkiksi erotilanteissa lapsella on voitava tarvittaessa olla kaksi virallista osoitetta. Sijaissyntyttäminen on tehtävä mahdolliseksi tavalla, joka suojelee kaikkien osapuolten oikeuksia ja jossa oikeus- ja vastuukysymykset hoidetaan selkeästi. Sijaissyntytysjärjestelyt on sallittava myös osittain tai kokonaan luovutetuilla sukusoluilla.

Perhevapaisiin liittyviä oikeuksia ei saa sitoa sukupuoleen tai perhemuotoon.

Valtion tulee järjestelmällisesti harjoittaa sellaista tukipolitiikkaa, joka kannustaa aktiivisesti hoivavastuun jakamiseen perheissä, mikä parantaisi naisten työmarkkina-aseman lisäksi isien asemaa tasa-arvoisena vanhempana ja huoltajuuskiistoissa. Vanhempainvapaa tulee jakaa 6 + 6 + 6 -mallin mukaisesti. Vanhemmuuden kustannukset muutetaan jaettavaksi kaikkien työnantajien kesken siirtämällä ne suoraan Kelan maksettavaksi. Kotihoidontukea tulee kehittää siten, että sen käyttö jakaantuu tasaisemmin kaikkien vanhempien välillä, sillä nykymuodossaan se vaikeuttaa nuorten naisten työllistämistä. Sekä työelämää että lastenhoidon palveluita tulee kehittää yhä joustavammiksi.

Työ ja toimeentulo: Palkkatiedot julkisiksi

Työelämän tasa-arvo ei ole edennyt, vaikka palkkatasa-arvosta on puhuttu ikuisuus. Siinä, missä naisen euro yleisesti on noin 83, senttiä, eläkkeellä olevan naisen euro on 70 senttiä ja maahanmuuttajanaisen vain 30 senttiä. Köyhyys ja vähäosaisuus kasautuu erityisesti yksinhuoltaja- ja lähivanhemmille, joista valtaosa on edelleen naisia. Myös Suomessa varallisuus puolestaan on keskittynyt miehille. Suurin osa kodeissa tehtävästä yksityisestä hoivatyöstä kasautuu naisille, ja heikentää ennestään naisten asemaa työelämässä, ja sitä kautta naisten taloudellista asemaa.

Töiden jakautumista naisten ja miesten aloiksi voidaan purkaa tehokkaan tasa-arvokasvatuksen avulla ja korjaamalla naisvaltaisten alojen palkkausta ja työehtoja vaatimustasoa vastaavaksi. Eri työtehtävien vaativuutta on arvioitava myös eri alojen kesken: mies- ja naisvaltaisten alojen palkkaero ei selity työtuntien määrällä tai koulutustasolla. Tasa-arvoselvitykset julkisine palkkatietoineen ja palkkaperusteineen tulee olla kaikilla työpaikoilla - myös yksityisellä sektorilla - työntekijöiden nähtävissä jatkuvasti, ilman erillistä pyyntöä. Suomessa tulee laatia sitova ja konkreettinen tasa-arvoinen samapalkkaisuusohjelma.

Työpaikkojen tasa-arvoselvitysten valvontaan on suunnattava korvamerkittyjä resursseja. Työelämän lasikatot on purettava: pörssiyhtiöiden ja yliopistojen hallituksissa on otettava käyttöön sukupuolikiintiöt. Kun valtio- ja kuntataloudessa tehdään leikkauksia ja investointeja, tai esimerkiksi työllisyyttä tukevia päätöksiä, niiden vaikutukset eri sukupuoliin on arvioitava aina.

Omaishoidon tuki on siirrettävä Kelan maksettavaksi. Tukeen ja omaishoitajien tukipalveluihin on varattava riittävästi resursseja. Toimeentulotuki tulee myöntää aina hakijalle itselleen ja maksaa tämän itse ilmoittamalle pankkitilille.

Maahanmuuttajanaisten kotouttamis-, koulutus- ja työhönohjauspalveluihin on suunnattava enemmän resursseja. Lapsilisän yksinhuoltajakorotusta tulee nostaa. Yksin lapsia hoitavien vanhempien lastenhoitopalveluja tulee kehittää siten, että turvataan aito työssäkäyntimahdollisuus. Eläkeikää nostettaessa on huomioitava se, että on monia töitä, joissa kuormitus on niin kova, etteivät ihmiset pysty jatkamaan työssä viralliseen eläkeikään asti. Nämä ihmiset ovat sekä palohenkilöitä ja poliiseja, että raskasta hoivatyötä tekeviä, naisvaltaisten alojen työntekijöitä. Heitä varten pitää olla eläkeratkaisu, joka turvaa pääsemisen eläkkeelle inhimilliseen aikaan ja jonka kriteerit tunnistavat raskaan työn raskaaksi työksi - tehtiin sitä sitten synnytyssalissa tai palavassa metsässä.

Palvelualoilla itsensä yksityisyrittäjinä työllistävien, pienituloisten naisten asemaa parannetaan parhaiten yrittäjän sosiaaliturvaa parantamalla. Toisin kuin palkansaajat, joilla työnantaja kustantaa lyhyet sairauspoissaolot, erityisesti palvelualoilla itsensä työllistävät - kuten vaikka kampaajat - joutuvat kärsimään sairastamisensa suorana tulonmenetyksenä ja pahimmassa tapauksessa menettävät asiakkaita. Myös lapsen sairastaessa tulisi itsensä työllistäjälle maksaa sairauspäiväraha.

Hyvä julkinen terveydenhuolto on tasa-arvoa

Hyvin toimiva julkinen terveydenhuolto edistää juuri niiden ihmisten, jotka sitä eniten tarvitsevat, kuten kouluttamattomien, työttömän ja syrjäytymisvaarassa olevien miesten, eläkkeellä olevien vanhojen naisten sekä itsensä työllistävien pienituloisten palveluyrittäjien terveyttä. On pidettävä huoli siitä, että verovaroin kustannettuja ennaltaehkäiseviä ja matalan kynnyksen palveluita on tarjolla riittävästi. Miesten terveysongelmiin tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Neuvolatoimintaa tulee kehittää enemmän koko perhettä tukevaksi toiminnaksi, esimerkiksi ottamalla ohjelmaan isien terveystarkastukset ja perheväkivaltakyselyn täyttö myös miehille.

Tasa-arvo tehdään poliittisin päätöksin

Uskottavaa tasa-arvopolitiikkaa voidaan tehdä vain silloin, kun politiikassakin noudatetaan tasa-arvoa. Merkittäviin luottamustehtäviin ihmisiä valittaessa on pidettävä huoli siitä, että paikat jaetaan oikeudenmukaisesti eri sukupuolten kesken: päteviä toimijoita maassamme riittää sukupuolesta riippumatta.

Vihreä feminismi tunnustaa, että kaikki päätökset kohdistuvat ihmisiin, joilla on sukupuoli, ja että päätökset ja niiden vaikutukset eivät kohdistu tasaisesti eri sukupuoliin. Tasa-arvopolitiikka ei ole vihreille mitään hyvien aikojen humppaa, jota tehdään silloin, kun on varaa: tasa-arvoisen yhteiskunnan ajaminen on perustavaa laatua oleva ja luovuttamaton tavoite kaikkina aikoina ja kaikissa tilanteissa.

Jatkamme taistelua tasa-arvon puolesta, kunnes kaikki ihmiset ovat vapaita ja tasa-arvoisia!